

Provisió de documents àudio-visuals a les biblioteques públiques: declaració bàsica*

El Manifest de la Unesco per a les biblioteques públiques, revisat el 1972, i que es va fer servir d'introducció a *Standards for Public Libraries*, preparades per la Secció de biblioteques públiques de la IFLA, insistia en la necessitat d'incloure els mitjans àudio-visuals en les biblioteques públiques, tant en els serveis d'adults com en els infantils. Des del 1972, la importància creixent d'aquests mitjans ha fet veure la necessitat de tenir unes pautes especials. Conseqüentment, es va demanar a la Taula Rodona de la IFLA sobre mitjans àudio-visuals de considerar unes normes i pautes per a la provisió i equipament de documents àudio-visuals i d'incloure-hi els problemes associats amb l'equipament per a grups específics d'usuaris.

Després d'una acurada consideració, la Taula Rodona va concloure, que per raó dels diferents nivells de serveis a tot el món i de la varietat de necessitats de les diverses comunitats, la declaració més útil que es podria fer seria una consideració detallada dels diversos aspectes del proveïment, amb recomanacions per a la seva realització efectiva. Aquesta declaració intenta ser, doncs, una guia per a aquells qui són responsables de la promoció i l'ús dels serveis d'àudio-visuals en les biblioteques públiques. El primer esborrany es va presentar a la Divisió de

biblioteques que serveix el públic general al Congrés de la IFLA de Montreal el 1982. Aquest text és una versió corregida d'aquesta declaració.

Principis generals

Cada vegada es produeix una quantitat més gran de documents en formats àudio-visuals que cobreixen les necessitats de la informació i els interessos educatius i recreatius. L'accés a aquests documents hauria de ser tan obert i lliure com l'accés a documents impresos. Els documents àudio-visuals i l'equipament haurien, doncs, de formar part d'un servei de biblioteca integrada i caldria encoratjar-ne activament el seu proveïment. Totes les biblioteques públiques haurien d'aspirar a proporcionar un servei àudio-visual adequat tant per a usuaris individuals com per a grups d'usuaris. Això significa que hi hauria d'haver un proveïment àudio-visual apropiat per a grups educatius (educació primària,

* Aquesta declaració de la Taula Rodona de IFLA sobre mitjans àudio-visuals fou publicada a *IFLA Journal* vol. II (1985), núm. 3. Les *Standards for Public Libraries* esmentades al primer paràgraf de la declaració són disponibles en traducció castellana sota el títol de *Normas para bibliotecas públicas* (Madrid: ANABA, 1974).

secundària, universitària i permanent) i per a membres individuals del públic en general. Caldria pensar en nens de pre-escolar, ancians (molts d'ells discapacitats per a la lectura), en aquells que són en hospitals i altres institucions que els impedeixen utilitzar les biblioteques públiques. És essencial, i també s'hauria d'incloure, l'ús dels documents àudio-visuals per a minusvàlids —cecs i parcialment cecs, sords-muts, disminuïts mentals i disminuïts físics. De més a més, és important l'ús de documents àudio-visuals per ajudar els immigrants que poden tenir dificultats en la lectura o l'aprenentatge de la llengua del país d'adopció. Caldria tenir present la necessitat de proporcionar instal·lacions per a l'ús de la comunitat, per exemple un taller de vídeo, una estació de treball d'ordinadors. Hi haurà d'haver també una provisió d'àudio-visuals adequada per complementar els serveis tradicionals del llibre per al públic en general.

Les raons per la provisió d'àudio-visuals a les biblioteques públiques es poden resumir així:

1. Avui dia la informació és accessible en molts formats i els bibliotecaris, com a subministradors de la informació, haurien de preocupar-se de proporcionar la informació en els formats més adequats per als usuaris del servei bibliotecari.

2. Els documents àudio-visuals són conductors d'informació tant com ho és la lletra impresa. Moltes vegades els formats àudio-visuals són més efectius que no els seus equivalents de base impresa. Per exemple, el moviment s'entén més fàcilment si es presenta amb imatges mòbils com ara una pel·lícula cinematogràfica o una cinta de vídeo; la música és més accessible amb so que no per mitjà d'una partitura musical.

3. Una biblioteca pública existeix per servir la seva comunitat i conseqüentment s'han de satisfer les necessitats de tots els membres d'aquesta comunitat —els vells i els joves, els vàlids i els invàlids, els dotats i els membres marginats de la societat. Els documents àudio-visuals poden arribar a seccions del públic en què els documents tradicionals impresos tenen poc impacte, per exemple, aquells que són refractaris a l'ús de la lletra impresa i aquells que tenen deficiències visuals o d'una altra mena.

4. Els documents àudio-visuals són especialment adients per a la visualització o audició en grup, tal com s'acostuma a les pràctiques educatives.

5. La biblioteca pública hauria d'aspirar a proporcionar serveis bibliotecaris àudio-visuals idonis per a ús de la comunitat, per exemple, donar facilitats

d'accés al taller vídeo i a les estacions de treball d'ordinadors perquè les puguin utilitzar petits empresaris i grups de població.

6. La biblioteca pública té la responsabilitat d'aplegar i fer accessibles els documents i serveis bibliotecaris del més alt nivell per respondre a les necessitats de la comunitat.

Als països en procés de desenvolupament la provisió de documents àudio-visuals i l'equipament que comporta han de considerar-se molt més importants que no la lletra impresa perquè el nivell d'analfabetisme és tal que la comunicació oral i visual és essencial per a la comunicació. Als països molt desenvolupats, la utilització i la provisió de documents àudio-visuals i el seu equipament són complementaris dels documents tradicionals impresos i conseqüentment els formats àudio-visuals s'adquireixen per tal de respondre a necessitats específiques de la comunitat, així com per enriquir l'oferta dels serveis bibliotecaris. En cap circumstància no s'hauria de considerar els documents àudio-visuals com un luxe addicional, sinó més aviat s'haurien de reconèixer com a complements necessaris en un servei bibliotecari plenament integrat.

La legislació i les normes bibliotecàries haurien, doncs, d'incorporar

recomanacions a les biblioteques públiques per a la provisió de documents i l'equipament àudio-visuals (així com donar facilitats per a la utilització de la comunitat) per tal que poguessin oferir un servei complet a la comunitat.

Els documents

La gamma de documents àudio-visuals que hauria d'adquirir una biblioteca pública ha de dependre, tal com per als documents impresos, de les necessitats dels usuaris, de l'extensió de les seves activitats i de les seves pròpies responsabilitats. Circumstàncies locals poden afectar el proveïment, per exemple a països en procés de desenvolupament per als quals des d'un punt de vista pràctic pot ser impossible incloure certs formats, sia per causa de la manca de desenvolupament tecnològic, sia perquè tenen recursos financers limitats.

El nivell de provisió en certs formats serà influït per la demanda del públic, i això pot variar d'un país a l'altre. S'ha de recalcar que els bibliotecaris han d'estar al corrent del potencial dels diversos mitjans i del seu valor per a les diferents seccions de la comunitat.

Aquesta declaració s'interessa principalment per formats com ara enregistraments sonors (discs, cintes,

cassettes), diapositives, muntatges, filmines, pel·lícules cinematogràfiques, pel·lícules sense fi, vídeo (cinta, cassette, disc), transparències de retroprojectors i software d'ordinadors (cassette, disquet). Però, a més a més, els bibliotecaris haurien de reconèixer la importància i el potencial de formats menys sofisticats, com ara les fotografies, les il·lustracions i els cartells, així com els artefactes. Per bé que aquesta declaració no tracta de les microformes, que són considerades com a mètodes alternatius d'emmagatzemar la lletra impresa, caldria no oblidar que hi ha una gran quantitat d'informació visual en microfilm i microfita, per exemple, enregistraments fotogràfics de pintures i escultures d'exposicions i col·leccions especials, de mapes, de plànols, d'edificis i de dissenys.

Els desenvolupaments tecnològics demostren que els formats canvien inevitablement i que seran substituïts per noves versions millorades. A més a més, sorgiran nous mètodes de comunicació i la biblioteca pública haurà d'estar preparada per aplicar i proporcionar noves tecnologies per tal de mantenir un paper efectiu en el camp de la informació, de l'educació i del lleure i de respondre a les necessitats de la comunitat. Les biblioteques públiques han de prestar atenció a les implicacions de la tecnologia del micro-chip i dels sistemes videotex de comunicació.

Serveis i activitats

Els documents àudio-visuals s'han d'incloure en tots els serveis i activitats de la biblioteca. Això vol dir el préstec i els serveis de referències, i el treball amb grups dins la comunitat. La utilització activa de les instal·lacions bibliotecàries per la comunitat i els projectes empresarials dóna una dimensió suplementària, per exemple, els tallers de vídeo, les estacions de treball d'ordinadors per a petits empresaris. A certs països o en certes situació es pot fer el préstec d'equipament; en altres llocs es pot restringir al tipus d'equipament més corrent, per exemple, equipament àudio, projectors de diapositives, magnetoscòpis vídeo. Per tal de maximitzar els recursos i oferir col·leccions ben completes en una varietat de formats, les biblioteques públiques haurien de normalitzar-se en els sistemes més corrents. Es podria adquirir una varietat més àmplia de documents i equipament per mantenir els serveis de referència, el subministrament a les institucions educatives, projectes especials i per respondre a les necessitats de certs grups d'usuaris. Caldria posar una atenció especial als serveis per a deficients i a la dotació de documents apropiats, per exemple llibres sonors per a deficients visuals, programes de vídeo subtitulats per a persones amb deficiències auditives. Si la informació important i pertinent només existeix en

formats que no s'adquireixen habitualment, les biblioteques públiques haurien de considerar la seva compra (així com l'equipament apropiat) i fer-los disponibles com a referència.

A més, les biblioteques haurien de preparar-se per participar i associar-se a la producció de documents per tal d'omplir els buits dels fons bibliotecaris —sempre que es pogués realitzar amb una qualitat prou bona. Per exemple, l'enregistrament en cinta dels costums locals, de les cançons populars, dels dialectes i reminiscències de la vida i treball d'una comunitat és una contribució important a l'herència local; igualment, la producció de premsa local sonora per als deficients visuals és un mitjà important de comunicació per a aquesta secció de la comunitat. Les biblioteques públiques poden o bé encarregar-se elles mateixes d'organitzar i produir aquests documents o bé coordinar-se amb altres organitzacions locals per proporcionar conjuntament aquests programes.

Com a punt central de la informació d'una comunitat, la biblioteca pública hauria d'utilitzar els sistemes videotex de comunicació per proporcionar informació a grups i institucions, organitzacions industrials i comercials, a més de projectar-se en la comunitat. L'ús d'aquests sistemes hauria de ser tant

actiu com passiu. Això vol dir que les biblioteques públiques haurien de comprometre's a coordinar, editar i introduir informació local en els bancs de dades. D'aquesta manera la informació es pot donar no solament a la biblioteca sinó també a les oficines i a les cases particulars, tant al nivell local com al nacional.

A fi que el públic en general tingui accés a tota la gamma d'informació disponible a través de sistemes videotex, s'haurien de col·locar instal·lacions de visualització dins la biblioteca.

Personal i educació

a) Tots els bibliotecaris haurien de ser conscients del potencial del mitjans àudio-visuals i considerar la provisió de documents i d'equipament com un servei bibliotecari normal.

b) Hi hauria d'haver un membre (o diversos) del personal que tingués la responsabilitat d'aconsellar sobre l'ús dels documents àudio-visuals, facilitar la utilització d'aquests documents i coordinar l'aprovisionament dels serveis àudio-visuals dins la biblioteca pública amb una base de sistema ampli.

c) En sistemes bibliotecaris més grans hi podria haver un personal tècnic o fins i

tot una secció de manteniment centralitzat per al servei d'equipament, per tal de proporcionar suport tècnic als diversos departaments de la biblioteca i de col·laborar en qualsevol treball de producció que porti a terme la biblioteca, com també de contribuir a l'aprenentatge dels serveis.

d) Les escoles de biblioteconomia haurien d'assegurar-se que tots els estudiants siguin conscients del potencial dels mitjans àudio-visuals en les biblioteques. La biblioteconomia dels àudio-visuals hauria de formar part de l'educació bibliotecària bàsica. S'haurien de fer cursos optatius sobre aspectes més detallats per a aquells qui desitgin especialitzar-se.

e) Caldria donar oportunitats al personal per assistir a cursos i a seminaris per tal d'estar al dia dels nous desenvolupaments. Aquests cursos es poden organitzar als nivells internacional, nacional, regional o local. A més a més, tots els programes d'aprenentatge de servei intern haurien de tenir en compte els mitjans àudio-visuals i la seva aplicació en les biblioteques públiques.

Col·locació, emmagatzament i equipament

a) Sempre que fos possible i físicament factible, els documents àudio-visuals

haurien d'estar integrats als estocs de llibres. Un estoc integrat presenta a l'usuari d'una biblioteca tota una varietat de formats i pot suggerir-li un enfocament diferent i més efectiu d'una matèria. Si més no, els catàlegs haurien d'aplegar tots els materials sobre una matèria determinada.

b) Instal·lacions per a l'audició i la visualització són essencials per a aquelles col·leccions en què els documents només es poden usar als locals. Però també és recomanable proporcionar aquestes instal·lacions en els serveis de préstec per tal de permetre als usuaris d'escoltar i veure els documents abans de manllevar-los. El personal bibliotecari hauria de disposar també d'un equipament adequat per a finalitats de selecció i catalogació.

c) Factors pràctics com ara el disseny de l'edifici i l'organització dels serveis públics poden aconsellar una situació més centralitzada o més integrada de les instal·lacions d'audició i visualització. Això és independent de si l'equipament és controlat centralment pel personal de la biblioteca o manejat individualment per l'usuari de la biblioteca.

d) S'haurien de proporcionar instal·lacions especials per als disminuïts. Caldria facilitar als cecs i als deficients visuals lectors amplificadors, circuits tancats de televisió, màquines braille, màquines

lectores automatitzades, i als sords i als deficients auditius se'ls haurien de proporcionar sistemes d'altaveu d'inducció, amplificadors de veu i equips de teleimpresió. S'haurien de tenir sales d'estudi insonoritzades i àrees tranquil·les per a la consulta i per ajudar els disminuïts.

e) Les condicions d'emmagatzament per als documents àudio-visuals requereixen una atenció especial. La pols, la brutícia, la calor i la humitat excessiva hi poden fer danys irreparables. A més a més, la cinta magnètica —com la cinta de vídeo o sonora— s'hauria de conservar fora dels camps magnètics. En general, són suficients uns nivells constants de 20° C i del 50% d'humitat aproximadament per a tots els formats.

Serveis de cooperació i centralització

Els bibliotecaris que tenen responsabilitats o un interès especial en la provisió i l'ús de documents àudio-visuals a les biblioteques públiques haurien de tenir l'oportunitat de trobar-se i de discutir problemes comuns. A causa dels desenvolupaments ràpids en la biblioteconomia d'àudio-visuals, l'intercanvi d'informació i idees, la discussió de problemes i l'experiència són molt importants per als bibliotecaris en exercici. S'haurien de donar oportunitats per a activitats de

cooperació als nivells local, regional i nacional.

Pel que fa al préstec de documents àudio-visuals entre biblioteques, és possible en alguns països establir una estructura formal d'intercanvi sobre una base regional o nacional. Això no obstant, davant la manca de procediments d'intercanvi establerts, s'hauria d'encoratjar una cooperació informal. El desig de fer els documents més àmpliament disponibles pot tenir per resultat l'establiment de sistemes regionals o nacionals d'intercanvi.

Als llocs on hi ha procediments d'intercanvi, i vist que els documents àudio-visuals es deterioren més fàcilment que no pas els impresos, s'ha d'insistir que els exemplars únics o originals no es deixin en préstec. En aquests casos, i d'acord amb les legislacions de copyright corrents, caldria aconseguir i establir un compromís amb els propietaris del copyright per tal de fer una còpia per al préstec.

Els serveis centralitzats bibliotecaris haurien d'incloure a les seves biblioteques documents àudio-visuals a tots els nivells (local, regional i nacional). Aquests serveis poden consistir en arranjaments de compra conjunta, en un servei de catalogació connectat amb la producció d'un catàleg nacional de documents àudio-visuals i en

un servei nacional de revisió. En alguns casos, com per exemple en una àrea geogràfica molt definida, és possible preparar els documents per utilitzar-los a les biblioteques, i així normalitzar els processos dins d'una àrea.

Dipòsit legal i col·leccions d'arxius

Els documents àudio-visuals contenen enregistraments valuosos del coneixement humà, i consegüentment haurien de ser preservats per a un ús futur i per a finalitats de recerca. La legislació sobre dipòsit legal hauria d'incloure els documents àudio-visuals, i les col·leccions resultants s'haurien de posar a disposició del públic amb un sistema comparable a l'establert per als documents impresos. Aquestes col·leccions poden d'aquesta manera formar la base per a la compilació dels registres bibliogràfics nacionals.

A més, s'haurien d'establir acords perquè els documents produïts localment d'especial significació, com per exemple enregistraments sonors històrics i pel·lícules locals, puguin ser dipositats i conservats per a la recerca. Les biblioteques públiques poden recollir aquest tipus de documents i treure'n el màxim benefici. Col·lectivament, aquests arxius locals formarien una xarxa de suport valuós per complementar les

col·leccions de documents dipositats legalment.

Seria aconsellable que els programes de ràdio i de televisió es dipositessin en aquestes col·leccions d'arxius nacionals per tal de facilitar-ne l'accés. Les emissions transmeses localment es conservarien localment; la biblioteca pública és molt adequada per proporcionar instal·lacions d'arxiu i administrar i fer disponible aquesta col·lecció.

Copyright

La utilització dels documents àudio-visuals és a vegades restringida per culpa de la legislació del copyright. Les biblioteques públiques han d'adquirir els formats àudio-visuals per posar-los a l'abast del públic, bé per mitjà del préstec, bé per utilitzar-los com a referència. Hi ha acords de copyright que inclouen limitacions en l'ús dels documents segons el tipus d'organització implicada. Els possibles canvis en les lleis nacionals i internacional de copyright o els acords amb els seus propietaris haurien de reflectir els interessos de les biblioteques públiques per posar els documents àudio-visuals i els programes radiats a l'abast de tothom.

Taula rodona de la IFLA sobre mitjans àudio-visuals